

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego**„Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów »Przyszłość rolnictwa i produkcji żywności«”**

[COM(2017) 713 final]

(2018/C 283/10)

Sprawozdawczyni: **Jarmila DUBRAVSKÁ**Współsprawozdawca: **John BRYAN**

Wniosek o konsultację	Komisja Europejska, 18.1.2018
Podstawa prawna	Art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
Decyzja Prezydium	5.12.2017
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego
Data przyjęcia przez sekcję	3.5.2018
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.5.2018
Sesja plenarna nr	535
Wynik głosowania	195/7/18
(za/przeciw/wstrzymało się)	

1. Wnioski i zalecenia

1.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji w sprawie przyszłości rolnictwa i produkcji żywności i jest zdania, że silna i odpowiednio finansowana wspólna polityka rolna (WPR) ma podstawowe znaczenie dla zrównoważonego i rentownego rolnictwa w UE.

1.2. Przyszła WPR musi zrealizować pierwotne cele wytyczone w traktacie rzymskim, lecz również nowe cele dotyczące środowiska, zmiany klimatu i różnorodności biologicznej, a jednocześnie zapewnić utrzymanie, konkurencyjność i rentowność europejskiego modelu rolnictwa, aby sprostać potrzebom obywateli europejskich. Nowa WPR musi również uwzględnić założenia związane z celami zrównoważonego rozwoju ONZ i COP21 i umożliwić ich realizację.

1.3. EKES z zadowoleniem przyjmuje kierunek reform i nowe propozycje dotyczące pomocniczości i nowego modelu realizacji oraz podkreśla potrzebę wdrożenia ich z poszanowaniem wspólnej polityki i jednolitego rynku oraz w zgodzie ze zobowiązaniami dotyczącymi uproszczenia. Jednak uważa, że komunikat powinien być bardziej konkretny. Oczekiwał, że w przyszłych wnioskach ustawodawczych Komisja uwzględni przedstawioną w niniejszej opinii perspektywę społeczeństwa obywatelskiego. Harmonogram przyjęcia opinii EKES-u i wniosków ustawodawczych KE był zbyt napięty.

1.4. Komitet popiera dwufilarową strukturę WPR: pierwszy filar obejmujący płatności bezpośrednie, które należy na nowo ukierunkować, niezbędne do zapewnienia godziwego dochodu dla rolników i zachęty do dostarczania dóbr publicznych, a drugi – wspierający obszary wiejskie i zwalczający wyludnienie zgodnie z deklaracją Cork 2.0. EKES sprzeciwia się współfinansowaniu pierwszego filaru. Wzywa do ustanowienia rozsądnego pułapu współfinansowania drugiego filaru dla wszystkich państw członkowskich. Komitet nie ma wątpliwości, że płatności bezpośrednie powinny być przeznaczane wyłącznie dla rolników czynnych zawodowo w oparciu o obiektywne kryteria dotyczące działalności rolnej i dostarczania dóbr publicznych.

1.5. EKES popiera silną i odpowiednio finansowaną WPR oraz zwiększenie budżetu UE do 1,3 % DNB w odpowiedzi na wzrost gospodarki UE. Należy zapewnić odpowiednie finansowanie WPR w celu zaradzenia niskim dochodom gospodarstw rolnych rolników i pracowników rolnych, inflacji i brakowi środków wynikającemu z brexitu, a także spełnienia dodatkowych wymogów środowiskowych i klimatycznych oraz zapewnienia niezbędnego zbliżenia płatności bezpośrednich pomiędzy państwami członkowskimi z uwzględnieniem ich różnych uwarunkowań.

1.6. Komitet sądzi, że WPR musi wspierać małe i duże gospodarstwa, młodych i starszych ludzi, nowych i działających już rolników, rolników indywidualnych i ich pracowników, kobiety oraz mężczyzn, tak aby życie na wsi było opłacalne dla rolników aktywnych zawodowo prowadzących działalność produkcyjną, dostarczających dobra publiczne, dbających o środowisko i mających wpływ na zatrudnienie.

1.7. Choć EKES przyjmuje z zadowoleniem nowe propozycje w sprawie pomocniczości i powierzenia państwom członkowskim większej odpowiedzialności, nie ma wątpliwości, że należy utrzymać silną WPR i nie dopuścić do renacjonalizacji zagrażającej jednolitemu rynkowi. Pomocniczość powinna mieć zastosowanie wyłącznie do planów państwa członkowskiego dotyczących wdrażania celów WPR, jednocześnie zapewniając państwom członkowskim elastyczność w zakresie przyjęcia opcji płatności z pierwszego i drugiego filaru w sposób najlepiej służący rodzajom, strukturom i warunkom rolnictwa w danym kraju, z uwzględnieniem jego warunków naturalnych i środowiska.

1.8. Państwa członkowskie muszą w jak największym stopniu stosować proponowany nowy model realizacji koncentrujący się wokół celów związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałaniem zmianie klimatu. Model ten musi być prosty i łatwy do zrozumienia dla rolników zgodnie z zobowiązaniem do uproszczenia i nie może nakładać dodatkowych kosztów. Krajowe plany strategiczne muszą zostać przekształcone na poziomie gospodarstw rolnych w proste plany zawierające zrozumiałe i łatwe do zmierzenia wskaźniki.

1.9. Uproszczenie stanowi od długiego czasu główny element informowania o WPR, w związku z czym w ramach reformy trzeba uwzględnić zobowiązanie na rzecz osiągnięcia tego celu. EKES uważa, że reforma daje rzeczywistą szansę na uproszczenie, i przedstawił wykaz konkretnych kwestii związanych z wdrażaniem. Posiłkując się postępowaniem technologicznym, należy skonsolidować stosowanie zasady wzajemnej zgodności. Należy zmienić i zoptymalizować metody i częstotliwość inspekcji w gospodarstwach rolnych oraz w razie potrzeby zwiększyć margines tolerancji, tak by unikać pozornej dokładności. Rolnicy powinni mieć możliwość skorygowania wszelkich niezgodności w procesie naprawy przed nałożeniem kar, a płatności powinny być terminowe. Należy przy tym zastosować zasadę jednoroczności, aby zapobiec retroaktywnym kontrolom i karom.

1.10. EKES zdecydowanie popiera usprawnienie środków na rzecz młodych rolników i proponuje sześć konkretnych działań, w tym jasną definicję młodych rolników, aby zająć się niezwykle ważną kwestią wymiany pokoleń w rolnictwie.

1.11. Przyjmując pozytywne podejście do ochrony środowiska i mając na celu zwiększenie użytków zielonych w całej UE, EKES zaleca większe wsparcie bezpośrednie dla rolników aktywnych zawodowo za trwałe użytki zielone w postaci wyższych płatności.

1.12. WPR po 2020 r. musi wzmocnić pozycję rolników w łańcuchu dostaw, tak by osiągnęli godziwy dochód i nie stanowili najsłabszego ogniwa w łańcuchu⁽¹⁾. WPR musi chronić funkcjonowanie jednolitego rynku za pomocą obowiązkowego etykietowania pochodzenia produktów rolnych, które nie będzie hamować swobodnego przepływu towarów w UE.

1.13. EKES uważa, że WPR musi uzupełniać kompleksową politykę żywnościową⁽²⁾.

1.14. UE potrzebuje zrównoważonej konsumpcji żywności, która przestrzegalaby wymogu niskich emisji⁽³⁾ oraz wysokich norm dotyczących środowiska i zmiany klimatu zgodnie z zasadami gospodarki o obiegu zamkniętym i przyjaznymi dla środowiska metodami upraw.

1.15. Rolnictwo obejmuje nie tylko produkcję żywności, lecz także gospodarowanie gruntami rolnymi, wykorzystanie zasobów wodnych i ochronę środowiska. W związku z tym EKES wzywa Komisję do ochrony gruntów przed przechwyceniem i nieodwracalnym przekształceniem na inne cele, a także przed degradacją, pustynnieniem, zaprzestaniem użytkowania, zanieczyszczeniem i erozją⁽⁴⁾. Trzeba też zwrócić uwagę na ścisły związek między rolnictwem i leśnictwem.

⁽¹⁾ Opinia EKES-u „Główne czynniki wpływające na wspólną politykę rolną po 2020 r.” (Dz.U. C 75 z 10.3.2017, s. 21).

⁽²⁾ Opinia EKES-u „Wkład społeczeństwa obywatelskiego w rozwój kompleksowej polityki żywnościowej w UE” (Dz.U. C 129 z 11.4.2018, s. 18).

⁽³⁾ Opinia EKES-u „Sprawiedliwość klimatyczna” (Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 22).

⁽⁴⁾ Opinia EKES-u „Użytkowanie gruntów na rzecz zrównoważonej produkcji żywności i usług ekosystemowych” (Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 72).

1.16. EKES uważa, że konieczne jest zapewnienie większej spójności między WPR a międzynarodową polityką handlową realizowaną przez UE. Uznaje, że polityka handlowa jest niezbędna dla powodzenia WPR, i uważa, że wszelkie nowe umowy handlowe muszą podkreślać, że konieczne jest pełne przestrzeganie europejskich standardów w kwestiach o krytycznym znaczeniu takich jak bezpieczeństwo żywności, wpływ na środowisko, zdrowie i dobrostan zwierząt i roślin oraz warunki pracy.

2. Znaczenie rolnictwa oraz przyszłość rolnictwa i produkcji żywności

2.1. Zrównoważone i rentowne rolnictwo jest jedynym sektorem, który może sprostać najbardziej podstawowym potrzebom ludności w zakresie produkcji żywności. Poprzez zarządzanie gruntami i ich utrzymanie dostarcza również podstawowych dóbr publicznych związanych z ochroną naszych wód, gleby, powietrza i zasobów różnorodności biologicznej.

2.2. Oprócz zapewniania dóbr publicznych sektory rolnictwa, leśnictwa i rybołówstwa, w których pracuje 11 mln rolników, tworzą 22 mln miejsc pracy bezpośrednio w gospodarstwach rolnych oraz dodatkowo 22 mln w szerszym sektorze żywności w całej Europie w powiązanych obszarach takich jak przetwórstwo, handel, transport, a nawet nauka, badania i edukacja. Rolnictwo mogłoby zapewniać lepsze wyniki gospodarcze, wzrost gospodarczy i miejsca pracy na obszarach wiejskich, o ile odpowiednio zmodyfikowano by warunki ramowe.

2.3. Produkcja rolna i rolnictwo mają do odegrania istotną rolę w przyszłości Europy i realizacji zarówno oenztowskich celów zrównoważonego rozwoju, jak i zobowiązań podjętych w ramach 21. Konferencji Stron (COP21). Przyszłość rolnictwa i produkcji żywności oznacza, że rolnictwo europejskie może przynieść społeczeństwu duże korzyści za pośrednictwem lepszego łańcucha dostaw żywności, zapewniając obfite dostawy bezpiecznej żywności i surowców po przystępnych cenach w zrównoważony sposób, który chroni nasze najważniejsze zasoby środowiskowe, tj. glebę, wodę, powietrze i różnorodność biologiczną, oraz godziwy dochód dla rolników dzięki odpowiednim cenom.

2.4. Komitet sądzi, że oprócz realizacji głównych celów określonych w traktacie rzymskim i obejmujących 1) zwiększenie wydajności rolnictwa; 2) zapewnienie rolnikom godnego poziomu życia; 3) stabilizację rynków; 4) zapewnienie dostępności dostaw; oraz 5) zapewnienie konsumentom rozsądnych cen, WPR powinna w przyszłości zająć się także innymi kwestiami, zwłaszcza dotyczącymi środowiska, zmiany klimatu i różnorodności biologicznej, oraz kwestiami społecznymi i zatrudnieniem na obszarach wiejskich.

2.5. EKES przyznaje, że zawarte w traktatach rzymskich cele WPR zmieniały się wraz z upływem czasu i nie wszystkie cele zostały w pełni osiągnięte. Jednym z celów było – i nadal jest – generowanie wystarczającego dochodu poprzez zwiększenie wydajności gospodarstw. Wprowadzie obecne gospodarstwa są tak wydajne jak nigdy wcześniej, jednak dochody często są zbyt niskie i płatności bezpośrednie niejednokrotnie uzupełniają brak tych „uczciwych i sprawiedliwych cen”, które można uzyskać na rynku. Oprócz zysków rynkowych rolnicy aktywni zawodowo potrzebują jednolitych płatności WPR na gospodarstwo.

2.6. EKES uważa, że następujące kluczowe zasady powinny stanowić podstawę przyszłych celów WPR:

- ochrona europejskiego modelu rolnictwa wraz z jego wielofunkcyjnością i rentownymi gospodarstwami rodzinnymi, MŚP, spółdzielniami i innymi tradycyjnymi systemami rolniczymi w UE; WPR powinna umożliwiać prowadzenie zrównoważonej produkcji rolnej we wszystkich regionach UE,
- znaczne płatności bezpośrednie wspierające stosowne dochody gospodarstw rolnych,
- stanowcze działania w zakresie rozwoju obszarów wiejskich,
- właściwie działający jednolity rynek,
- silniejsza pozycja producentów surowców w łańcuchu wartości;
- zrównoważone wykorzystanie zasobów naturalnych i gospodarowanie nimi (glebą, wodą, powietrzem i różnorodnością biologiczną),
- ochrona środowiska i łagodzenie zmiany klimatu,
- ochrona przyrody i krajobrazu,

- wsparcie wymiany pokoleniowej i przyciąganie młodych rolników,
- wspieranie zatrudnienia,
- ochrona zatrudnienia i włączenie społeczne,
- wsparcie wzrostu i podnoszenie konkurencyjności,
- dostęp obywateli do dużej różnorodności produktów wytworzonych w zrównoważony sposób takich jak produkty regionalne, chronione oznaczeniem geograficznym i ekologiczne,
- przyjęcie spójnej polityki handlowej zgodnie z celami WPR,
- obowiązkowe oznaczanie pochodzenia, co stanowi wartość dodaną z punktu widzenia konsumentów,
- priorytetowe traktowanie działań szkoleniowych skoncentrowanych na poprawie produkcji i jakości żywności,
- umożliwienie, by przepływy migracji cyrkulacyjnej pracowników sezonowych z krajów trzecich zaspokajały potrzeby produkcyjne,
- stymulowanie cyfryzacji obszarów wiejskich, działalności rolniczej oraz łańcucha dostaw żywności.

2.7. Zdaniem Komitetu propozycje w komunikacie Komisji dotyczące pomocniczości i nowego modelu realizacji są słuszne, a jeśli zostaną odpowiednio wdrożone, mogą mieć istotny pozytywny wpływ na WPR na poziomie gospodarstw rolnych w zakresie uproszczenia i zmniejszenia biurokracji oraz lepszego dostosowania środków do zróżnicowanych warunków w państwach członkowskich i większego ukierunkowania polityki na kwestie środowiska naturalnego i zmiany klimatu. Uważa również, że do tego potrzebne będą pewne zasadnicze zmiany WPR, które częściowo ujęto już w propozycjach Komisji. Przy odpowiednim wdrożeniu mogą mieć pozytywny wpływ na rolnictwo oraz na osiągnięcie celów WPR.

2.8. WPR musi odzwierciedlać główne założenia określone w ramach oenzetowskich celów zrównoważonego rozwoju i COP21. Należą do nich wyeliminowanie ubóstwa, co wymaga podwyższenia dochodów gospodarstw rolnych, zwalczania głodu, dobrego zdrowia i jakości życia, dobrej edukacji, czystej wody i urządzeń sanitarnych, czystej energii po przystępnych cenach, godziwej pracy i wzrostu gospodarczego, mniejszych nierówności, odpowiedzialnej produkcji i konsumpcji, działań w dziedzinie klimatu oraz ochrony wody i życia na gruntach rolnych. EKES uważa, że WPR musi być zgodna z tymi głównymi celami i że ich odzwierciedleniem musi być warunkowość płatności bezpośrednich, zwłaszcza związana z kwestiami dotyczącymi gruntów rolnych oraz norm ochrony środowiska i pracy.

2.9. Ze względu na przewidziane ramy czasowe EKES sugeruje wprowadzenie jasnych uzgodnień przejściowych, choćby dlatego, że niezbędne procesy polityczne i następujące po nich wdrożenie na poziomie administracyjnym prawdopodobnie nie zostaną ukończone przed 2022 r., a potrzeba wystarczającego okresu czasu na gładkie przejście od starej do nowej polityki. Rolnicy i sektor rolnictwa wymagają jasności, stabilności i bezpieczeństwa planowania. UE musi uniknąć takich trudności, jakie pojawiły się na etapie ostatnich reform.

3. Budżet

3.1. Płatności bezpośrednie nadal będą musiały być obecne w zapewnianiu dochodu rolników, ponieważ ogólne uwarunkowania uniemożliwiają im wygenerowanie wystarczającego dochodu ze sprzedaży swoich produktów. Jako że jednocześnie z myślą o rolnikach ma powstać rynek tzw. dóbr publicznych, który ma nie tylko rekompensować dodatkowe nakłady ponoszone przez rolników lub ewentualny zmniejszony zysk, ale i – co EKES zdecydowanie popiera – oddziaływać na wysokość ich dochodów, decydenci polityczni muszą zagwarantować wystarczające finansowanie, aby móc wypełnić te zobowiązania. EKES krytycznie odnosi się do tego, że w komunikacie nie zawarto żadnej analizy faktycznych potrzeb w zakresie finansów „nowej i bardziej ekologicznej WPR” ⁽⁵⁾.

⁽⁵⁾ Już w swej opinii Dz.U. C 354, z 28.12.2010, s. 35 EKES zauważył, że nie da się zrealizować europejskiego modelu rolnictwa przy światowych cenach rynkowych.

3.2. EKES domaga się zatem, by na WPR przeznaczyć znaczący budżet, choć zdaje sobie sprawę, że postulat ten nie jest pewny. Prawdopodobnie konieczne będzie znaczące zwiększenie budżetu WPR, aby móc w dalszym ciągu stawiać czoła nowym wymogom nałożonym na WPR w związku z dodatkowymi wymaganiami na poziomie gospodarstw rolnych w zakresie ochrony środowiska i zmiany klimatu, zaspokajając potrzebę zbliżenia płatności bezpośrednich między państwami członkowskimi z uwzględnieniem różnic w warunkach, móc nadal reagować na presję wynikającą z niskich dochodów gospodarstw rolnych oraz eliminować różnice w wynagrodzeniach w stosunku do innych sektorów społeczeństwa i kompensować inflację.

3.3. Począwszy od 1980 r. wydatki w ramach WPR spadły z ok. 70 % budżetu UE do 38 %. Budżet WPR pozostał niezmienny po gwałtownym rozszerzeniu UE o 18 państw, które wiązało się ze znacznym zwiększeniem powierzchni uprawnej.

3.4. EKES przyjmuje do wiadomości propozycje Parlamentu Europejskiego dotyczące podwyższenia budżetu UE z 1 % DNB do co najmniej 1,3 %. Niejasne jest jednak, jaka część dodatkowo udostępnionych środków zostanie przeznaczona na rolnictwo i czy to wystarczy, by wesprzeć wystarczająco i odpowiedni budżet WPR i spełnić wszystkie ambitne cele i wymogi. Społeczeństwo obywatelskie oraz Parlament Europejski popierają zwiększenie budżetu i związaną z tym stabilność. Propozycje reform WPR bez odpowiedniego budżetu WPR nie będą skuteczne.

3.5. Jakikolwiek braki w budżecie unijnym, a zwłaszcza budżecie WPR, po wystąpieniu Zjednoczonego Królestwa z Unii trzeba koniecznie zrównoważyć dodatkowymi wkładami państw członkowskich. Ponadto propozycje finansowania nowych działań UE wymagają nowych środków finansowych.

4. Pomocniczość

4.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycję zwiększenia pomocniczości w ramach WPR, lecz podkreśla znaczenie utrzymania silnej wspólnej polityki rolnej i silnego jednolitego rynku. Pomocniczość nie może w żadnym wypadku osłabić WPR ani jednolitego rynku. Co więcej członkowie Komitetu zaznaczają, że pomocniczość nie może prowadzić w żadnym państwie członkowskim do renaclonalizacji WPR.

4.2. Zasada ta powinna być stosowana wyłącznie do planów państw członkowskich związanych z realizacją priorytetów WPR. Należy także utrzymać dwufilarową strukturę wspólnej polityki rolnej. EKES przyjmuje z zadowoleniem inicjatywę rozwinięcia rolnictwa w regionach pochodzenia migrantów. W wypadku wszystkich pracowników, w tym pracowników sezonowych, konieczne jest przestrzeganie norm pracy.

4.3. Zatwierdzanie, kontrolowanie krajowych planów wdrożenia i w przypadku ich niewypełnienia – nakładanie kar – przez Komisję ma zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, że WPR pozostanie wspólną polityką.

4.4. Głównym elementem pozytywnej pomocniczości powinno być umożliwienie państwom członkowskim opracowania programów i operacji w zakresie płatności z pierwszego i drugiego filara w sposób najlepiej służący rodzajom, strukturom i warunkom rolnictwa w danym kraju przy jednoczesnym zagwarantowaniu wypełnienia w większym stopniu zadań związanych ze zmianą klimatu i ochroną środowiska.

4.5. Pomocniczość powinna również zapewniać państwom członkowskim elastyczność, aby mogły zastosować zasadę wzajemnej zgodności oraz wprowadzić warunki i przepisy najlepiej odpowiadające okolicznościom panującym na ich terytorium, co pozwoli przeprowadzić rzeczywiste i kompleksowe uproszczenie na poziomie gospodarstw przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniej kontroli.

5. Nowy model realizacji

5.1. W komunikacie w sprawie WPR zaproponowano nowy model realizacji, który w oparciu o zasadę pomocniczości pozwoli państwom członkowskim na połączenie obowiązkowych i dobrowolnych środków obydwóch filarów z myślą o osiągnięciu wytyczonych na poziomie UE celów w zakresie środowiska i klimatu. Państwa członkowskie powinny określić ilościowe cele w swoich planach strategicznych, aby zapewnić realizację. Ponadto wszystkie płatności bezpośrednie dla rolników będą uzależnione od wprowadzenia (lub utrzymania istniejących) praktyk służących ochronie środowiska i przeciwdziałaniu zmianie klimatu. Zaproponowano również nagradzanie rolników za ambitniejsze dobrowolne praktyki, które będą wymagać sporych zachęt.

5.2. EKES nie ma wątpliwości, że określone ilościowo cele, wyniki i wskaźniki produktu dotyczące środowiska i zmiany klimatu muszą być stosowane głównie na szczeblu państw członkowskich.

5.3. Na poziomie gospodarstw nowy model realizacji mógłby obejmować prosty plan uwzględniający główne aspekty związane z ochroną środowiska i zmianą klimatu: ochronę gleby, wody, powietrza, różnorodności biologicznej oraz cech krajobrazu i gospodarkę składnikami odżywczymi.

5.4. Dodatkowe i wyższe płatności w drugim filarze można by przydzielać w wypadku dobrowolnego przestrzegania zaostrzonych przepisów dotyczących środowiska, spraw społecznych, pracy i zmiany klimatu.

5.5. Zdaniem EKES-u nowy model realizacji musi być zgodny z celami dotyczącymi uproszczenia oraz łatwy do zrozumienia i zastosowania na poziomie gospodarstw.

5.6. Stosowanie nowego modelu nie powinno się wiązać z żadnymi dodatkowymi kosztami dla gospodarstw związanymi z usługami doradczymi czy kosztami zapewnienia zgodności, gdyż koszty takie zniwelowałyby płatności bezpośrednie. Wszelkie koszty ponoszone przez gospodarstwa w celu przestrzegania coraz większych wymogów związanych z nowymi wyzwaniami w zakresie ochrony środowiska i klimatu muszą zostać zrównoważone wyższymi płatnościami i środkami budżetowymi na poziomie państw członkowskich.

5.7. EKES z zadowoleniem przyjmuje propozycje Komisji, aby uwzględnić koncepcję inteligentnego rolnictwa w celu poprawy dochodów rolniczych przy jednoczesnym generowaniu korzyści dla środowiska. Wiązałoby się to z wykorzystaniem szkoleń, transferu wiedzy i technologii w celu zwiększenia wydajności zużycia wody, energii, nawozów i innych nakładów takich jak pestycydy⁽⁶⁾ oraz z promowaniem ekologicznych metod produkcji, takich jak przyjazne dla środowiska gospodarowanie gruntami, rolnictwo ekologiczne i agroekologia.

6. Uproszczenie

6.1. EKES popiera znaczne uproszczenie WPR i realizację zobowiązań politycznych dotyczących uproszczenia z myślą o zapewnieniu wymiernych korzyści, w tym o zmniejszeniu obciążeń biurokratycznych dla rolników. W wielu wcześniejszych reformach WPR obiecywano uproszczenie, lecz cel ten został zrealizowany w niewielkim stopniu lub całkowicie pominięty.

6.2. Niezwykle istotne jest, by wnioski ustawodawcze uwzględniały prawdziwe uproszczenie najbardziej zbiurokratyzowanych elementów WPR, zwłaszcza kontroli na miejscu w wypadku wniosków o przyznanie pomocy w systemach pomocy obszarowej i bardzo rozbudowanych i skomplikowanych wymogów wzajemnej zgodności w ramach wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska, które spełnić muszą rolnicy. Jednocześnie istotne jest wprowadzenie skutecznego i wydajnego systemu kontroli opartego na ryzyku, który w każdym razie będzie powiązany ze znajdującym się na wcześniejszym etapie łańcucha systemem doradztwa i zachęt dla rolników.

6.3. Z zadowoleniem należy przyjąć pewne uproszczenie w odniesieniu do rozporządzenia zbiorczego, niemniej potrzeba dalszych zmian, by osiągnąć cel uproszczenia.

6.4. EKES proponuje wprowadzenie uproszczeń za pośrednictwem nowego modelu realizacji, pomocniczości i lepszego wykorzystania nowoczesnych technologii, w tym zasobów i narzędzi Wspólnego Centrum Badawczego (JRC):

— na poziomie gospodarstw rolnych konieczne są pełen przegląd i przeformułowanie systemu kontroli w celu zwiększenia jego skuteczności i zmniejszenia związanych z nim obciążeń biurokratycznych: w oparciu o zasadę jednoroczności (bez kontroli przeprowadzanych ze skutkiem wstecznym) nacisk na poradnictwo i naprawę zastąpi na pierwszym etapie kary i sankcje,

⁽⁶⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej” (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10).

- lepsze wykorzystanie nowej technologii, inspekcji satelitarnych i teledetekcji mogłoby zastąpić niektóre kontrole na miejscu w zakresie zasady wzajemnej zgodności,
- bez uszczerbku dla kontroli lub norm należy zoptymalizować obecny poziom wymogów podstawowych w zakresie zarządzania oraz norm dobrej kultury rolnej zgodnej z ochroną środowiska,
- należy podnieść poziom tolerancji, aby uwzględnić specyfikę gospodarstw, które często mogą być prowadzone przez jedną osobę, i zapewnić odpowiedni czas na skorygowanie lub sprostowanie wszelkiej niezgodności,
- kontrole nie powinny wstrzymywać płatności i powinna obowiązywać polityka nakładania kar w następnym roku w odniesieniu do wszystkich wymogów kwalifikowalności i wzajemnej zgodności oraz wymogów podstawowych w zakresie zarządzania⁽⁷⁾.

6.5. Zasada pomocniczości daje państwom członkowskim możliwość przyjęcia wyższego poziomu uproszczenia na poziomie gospodarstw w celu uwzględnienia lokalnych warunków przy jednoczesnym zagwarantowaniu dostarczania dóbr publicznych.

7. Płatności bezpośrednie, rozwój obszarów wiejskich i wspólna organizacja rynków produktów rolnych

7.1. W swym niedawnym sprawozdaniu Europejski Trybunał Obrachunkowy podkreślił, że system płatności podstawowej dla rolników jest na dobrej drodze do operacyjności, lecz jego wpływ na uproszczenie, ukierunkowanie i konwergencję poziomów pomocy jest ograniczony. Ponadto Trybunał Obrachunkowy stwierdza, że system płatności podstawowej jest znaczącym źródłem dochodów dla wielu rolników, lecz związane są z nim pewne ograniczenia. Nie uwzględnia on warunków rynkowych, wykorzystania gruntów rolnych czy też sytuacji danego gospodarstwa i nie opiera się na analizie ogólnej sytuacji rolników w zakresie dochodów.

7.2. Płatności bezpośrednie stały się zatem dla wielu rolników najważniejszym instrumentem polityki WPR⁽⁸⁾ i nabrały fundamentalnego znaczenia dla europejskiego rolnictwa, wspierania dochodów rolniczych, przyczynienia się do ochrony modelu rolnictwa UE i promowania najwyższego poziomu standardów żywności i ochrony środowiska. Wynika to właśnie z tego, że rolnicy często nie są już w stanie uzyskać wystarczających dochodów z produkcji i sprzedaży własnych produktów na rynku. Średnio płatności bezpośrednie stanowią 46 % dochodu z gospodarstw rolnych dla około 7 mln rolników i dotyczą 90 % użytków rolnych w UE⁽⁹⁾. W niektórych sektorach i regionach płatności bezpośrednie mają nawet większe znaczenie i są absolutnie niezbędne dla przetrwania rolnictwa.

7.3. EKES ubolewa z powodu tej tendencji do coraz większego uzależnienia rolnictwa od negocjacji budżetowych. Dla EKES-u ważne jest, by WPR przede wszystkim gwarantowała, że stabilne rynki i uczciwe umowy handlowe zapewnią rolnikom sprawiedliwy dochód ze sprzedaży produktów rolnych wytworzonych zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. Jednocześnie EKES wyraża zadowolenie, że decydenci polityczni zamierzają rozwinąć rynek tzw. dóbr publicznych oddziałujący pozytywnie na dochody.

7.4. Będzie to wymagało zmian w ukierunkowaniu płatności bezpośrednich, co wynika z komunikatu Komisji. EKES z zadowoleniem przyjmuje to, że Komisja zajęła się problemem, czy można utrzymać obecny podział środków finansowych. Wszelkie zmiany musiałyby utrzymać jeden z kluczowych atutów polityki: ochronę sprawnie funkcjonującego rynku wewnętrznego, jaki powstał na przestrzeni lat w wyniku WPR.

7.5. EKES jest zaniepokojony brakiem wsparcia dla rolników, którzy otrzymują niewielkie płatności bezpośrednie lub w ogóle ich nie otrzymują, takich jak producenci owoców i warzyw na małych obszarach lub np. rolnicy stosujący system pastwiskowy w tych państwach członkowskich, które za ich pracę nie przewidują premii powiązanych.

7.6. EKES popiera utrzymanie dwufilarowej struktury WPR: pierwszy filar obejmujący płatności bezpośrednie i środki rynkowe w celu wsparcia dochodów rolników oraz drugi filar – wspierający działania ukierunkowane na aspekty gospodarcze, środowiskowe, związane z pracą i społeczne rolnictwa i obszarów wiejskich zgodnie z deklaracją Cork 2.0⁽¹⁰⁾.

⁽⁷⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej” (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10), pkt 4.24.

⁽⁸⁾ „Rolnicy potrzebują bezpośredniego wsparcia” – streszczenie wyników publicznych konsultacji na temat modernizacji i uproszczenia WPR (ECORYS), tabela 6.1, s. 95.

⁽⁹⁾ „Przyszłość rolnictwa i produkcji żywności”, COM(2017) 713 final.

⁽¹⁰⁾ Opinia EKES-u „Od Deklaracji Cork 2.0 do konkretnych działań” (Dz.U. C 345 z 13.10.2017, s. 37).

7.7. Komitet popiera propozycje podwyższenia poziomu ambicji i większego skoncentrowania się na ochronie środowiska i działaniach w dziedzinie klimatu w obydwóch filarach w celu zwiększenia zgodności WPR z zasadami ochrony środowiska, jako że obecna polityka okazała się zbyt biurokratyczna i należy ją usprawnić.

7.8. Płatności bezpośrednie muszą być przeznaczane wyłącznie dla rolników czynnych zawodowo w oparciu o jasne, obiektywne kryteria i praktyki regionalne dotyczące działalności rolnej i dostarczania dóbr publicznych. Nie powinny być one dostępne dla osób, które są jedynie właścicielami gruntów, lecz nie angażują się aktywnie w produkcję rolną ani nie zapewniają dóbr publicznych.

7.9. W razie konieczności należy umożliwić państwom członkowskim zapewnienie wyższego poziomu płatności powiązanych z produkcją w celu zdecydowanego wsparcia wrażliwych sektorów i regionów bez jakichkolwiek zakłóceń na rynku. Pomoże to chronić różnorodność biologiczną, rolnictwo oparte na użytkach zielonych oraz inne podupadające sektory, a także zapobiec porzucaniu gruntów, zwłaszcza na odległych obszarach wiejskich, gdzie nie ma możliwości dostosowania się do innych rodzajów działalności rolniczej czy przejścia na nie. Ponadto państwa członkowskie powinny dysponować większą elastycznością, aby mogły skierować płatności z drugiego filaru na poprawienie sytuacji wrażliwych sektorów i podupadających obszarów, dla których płatności powiązane z produkcją mogłyby być nieodpowiednie.

7.10. EKES jest zdania, że rodzinne gospodarstwa rolne wymagają bardziej ukierunkowanego wsparcia. Aby poprawić rentowność małych gospodarstw rolnych, należy sięgnąć po najlepiej nadające się do tego celu dobrowolne środki pierwszego i drugiego filaru WPR. Ewentualna redystrybucja płatności pomiędzy wnioskodawcami nie może doprowadzić do zwiększenia cen gruntów i ich dzierżawy ani do tego, że dochody lub zyski czynnych zawodowo rolników się zmniejszą.

7.11. Każde państwo członkowskie będzie miało uchwalony plan strategiczny i na jego podstawie będzie podejmowało środki na rzecz przekazywania płatności dla rolnictwa. Płatności bezpośrednie w ramach pierwszego filaru powinny być ograniczone do sprawiedliwego i rozsądnego poziomu dla indywidualnych rolników. Powinna istnieć możliwość dostosowań; należy też uwzględnić partnerstwa, spółdzielnie, przedsiębiorstwa i liczbę pracowników wymagających zabezpieczenia społecznego. Górny limit nie powinien się stosować do dobrowolnych środków ochrony środowiska i podmiotów, które dostarczają dóbr publicznych. Środki odzyskane w wyniku zastosowania górnego limitu mogą zostać wykorzystane do płatności redystrybucyjnych. Państwo członkowskie może wziąć pod uwagę zatrudnienie, produkcję zwierzęcą i sektory wrażliwe.

7.12. Jeśli chodzi o system płatności podstawowej, proponuje się, by kraje, które przyjęły model inny niż system ryczałtowej płatności podstawowej, taki jak model hybrydowy lub model zbliżenia, miały możliwość utrzymania tego modelu po 2020 r., jeżeli lepiej odpowiada on sytuacji w tych krajach⁽¹¹⁾. Państwa członkowskie, w których stosuje się jednolitą płatność obszarową, powinny mieć możliwość zniesienia systemu uprawnień do płatności. Płatność ryczałtowa na hektar jest w niektórych przypadkach bardziej korzystna dla producentów roślin uprawnych niż dla sektorów pracochłonnych, takich jak hodowcy zwierząt gospodarskich, rolnicy zajmujący się uprawą warzyw i sadownictwem.

7.13. EKES jest przekonany, że by utrzymać WPR jako skuteczną wspólną politykę UE, nie można dopuścić do współfinansowania w pierwszym filarze. Nie popiera pomysłu, by państwa członkowskie miały możliwość przeniesienia środków z drugiego do pierwszego filaru. Apeluje o rozsądny poziom współfinansowania drugiego filaru dla wszystkich państw członkowskich.

7.14. Konieczne jest dalsze zbliżenie wielkości pomocy bezpośredniej wypłacanej rolnikom w poszczególnych państwach członkowskich, uwzględnienie różnic w warunkach i stworzenie w ten sposób równych warunków działania dla rolników we wszystkich państwach członkowskich oraz zapewnienie harmonijnego rozwoju obszarów wiejskich w całej UE⁽¹²⁾.

7.15. Zdecydowana polityka rozwoju obszarów wiejskich w ramach drugiego filaru WPR z większą swobodą manewru ma zasadnicze znaczenie dla wspierania – zgodnie z deklaracją Cork 2.0 – realizacji potrzeb rolniczych, gospodarczych, środowiskowych i społecznych obszarów rolnych, w tym regionów znajdujących się w bardziej niekorzystnej sytuacji. Zastosowane środki powinny się koncentrować na zwalczaniu wyludnienia w synergii z innymi kierunkami polityki strukturalnej. EKES podkreśla też ściśle powiązanie leśnictwa i rolnictwa oraz rolę lasu w gospodarce wiejskiej.

⁽¹¹⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej” (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10).

⁽¹²⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej” (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10), pkt 1.12.

7.16. Wsparcie dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami to jeden ze środków o dużym znaczeniu dla przywrócenia, zachowania i wzmocnienia ekosystemów powiązanych z rolnictwem i leśnictwem⁽¹³⁾. Wsparcie dla rolników prowadzących działalność na obszarach z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami ma kluczowe znaczenie dla utrzymania rolnictwa, zapobiegania porzuceniu gruntów i wyludnianiu się obszarów wiejskich. Państwa członkowskie muszą mieć wystarczające przydziały finansowe z Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) na wspieranie obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami.

7.17. EKES nadal popiera zwiększenie pomocy dla obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami. Powinna być ona zróżnicowana w zależności od stopnia niekorzystności warunków gospodarowania, który z kolei należy ustalić w oparciu o kryteria biofizyczne służące do określenia obszarów z ograniczeniami naturalnymi lub innymi szczególnymi ograniczeniami.

7.18. Komitet proponuje usprawnienie i wzmocnienie obecnej wspólnej organizacji rynku, tak aby zapewnić skuteczną siatkę bezpieczeństwa i wsparcie rynkowe, zwłaszcza w czasach kryzysu lub trudnych okresach, jak np. rosyjskie embargo czy brexit, w celu ochrony producentów surowców, przetwórców, konsumentów, rynków i miejsc pracy. Uważa, że we wnioskach ustawodawczych KE trzeba zająć bardziej stanowcze stanowisko w sprawie rynków i handlu oraz zawrzeć sensowne i wymierne środki.

7.19. WPR musi wzmocnić pozycję rolników, tak aby nie stanowili oni najsłabszego ogniw w łańcuchu dostaw⁽¹⁴⁾. EKES z zadowoleniem przyjmuje inicjatywę Komisji zmierzającą do opracowania środków legislacyjnych w celu zwalczania nieuczciwych praktyk handlowych. Muszą one zostać przygotowane w jak najkrótszym czasie, aby rolnictwo nie straciło wsparcia z budżetu UE i by wsparcie to stworzyło wartość i pomogło rolnikom wprowadzić produkty na rynek po uczciwych cenach. Ponadto EKES zaleca, by wdrożyć propozycje Grupy Zadaniowej ds. Rynków Rolnych.

7.20. U podstaw WPR musi leżeć sprawnie funkcjonujący jednolity rynek. Najnowsze tendencje do renacjonalizacji na całym jednolitym rynku są powodem do poważnych obaw i przyczyną większego zróżnicowania cen i rynków. Należy wprowadzić przepisy dotyczące obowiązkowego oznakowania pochodzenia produktów rolnych i spożywczych – o ile jeszcze te przepisy nie istnieją, a są one niezbędne do uniknięcia nieuczciwych praktyk i umożliwienia konsumentom dokonania świadomego wyboru, właśnie po to, by nie osłabiać i nie hamować swobodnego przepływu towarów na jednolitym rynku UE⁽¹⁵⁾. Nieuczciwa konkurencja wynikająca z nieprzestrzegania norm pracy (w kwestii umów, zabezpieczenia społecznego, bezpieczeństwa i higieny pracy) stanowi poważne zagrożenie dla jednolitego rynku.

7.21. Niepewność polityczna, zmiana klimatu oraz inne czynniki sprawiają, że rolnicy muszą coraz częściej borykać się zarówno z klęskami żywiołowymi spowodowanymi warunkami pogodowymi, jak i ze sporymi wahaniami cen na rynkach. Zmienność cen towarów może w dużym stopniu wpłynąć na dochody gospodarstw rolnych. EKES zwraca się do Komisji i państw członkowskich o zapewnienie instrumentów, które pomogą rolnikom skutecznie przewyciężyć ryzyko i zapewnić sobie stabilne dochody. Konieczny jest przegląd obecnego mechanizmu rezerwy kryzysowej, by zgromadzić środki finansowe niezbędne do skutecznego reagowania na sytuację kryzysową. Komitet nie ma wątpliwości, że wysokie płatności bezpośrednie są najlepszą formą gwarantowania dochodów rolników.

8. Młodzi rolnicy, wymiana pokoleniowa, nowi rolnicy i kobiety w sektorze rolnictwa

8.1. Liczba młodych rolników stale maleje, podobnie zresztą jak liczba rolników ogółem. Niemniej znaczny spadek liczby rolników z 14,5 mln do 10,7 mln⁽¹⁶⁾ w poprzednim okresie budżetowym obejmuje wszystkie grupy wiekowe⁽¹⁷⁾. Pomimo takiej samej możliwości wsparcia w ramach WPR liczba młodych rolników oraz ich odsetek w poszczególnych państwach członkowskich są bardzo zróżnicowane⁽¹⁸⁾. W 2016 r. tylko 31,8 % europejskich pracowników rolnych nie skończyło jeszcze 40 lat. Odsetek ten wśród ogółu ludności w wieku produkcyjnym wynosi 42,4 %⁽¹⁹⁾.

⁽¹³⁾ Załącznik VI, rozporządzenie (UE) nr 1305/2013.

⁽¹⁴⁾ Opinia EKES-u „Główne czynniki wpływające na wspólną politykę rolną po 2020 r.” (Dz.U. C 75 z 10.3.2017, s. 21).

⁽¹⁵⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej”, (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10).

⁽¹⁶⁾ W 2015 r. w UE-28 było to dziesięć milionów (EUROSTAT 2017).

⁽¹⁷⁾ W UE-27 liczba rolników wynosiła: 14,5 mln (2005 r.), 10,7 mln (2013 r.).

⁽¹⁸⁾ Największy spadek w okresie 2007–2013 odnotowano w Polsce, Niemczech i we Włoszech, natomiast liczba rolników wzrosła w Rumunii i Słowenii (Eurostat).

⁽¹⁹⁾ Badanie aktywności ekonomicznej ludności (2016 r.).

8.2. EKES proponuje, by poprawić wsparcie dla wymiany pokoleniowej oraz młodych rolników w ramach WPR. Ponadto państwa członkowskie powinny mieć swobodę w kwestii zapewniania młodym rolnikom i młodym pracownikom gospodarstw rolnych stabilnych dochodów, ulg podatkowych lub innych systemów zachęt. Powinny one również przyjąć środki w celu włączenia nowych rolników (w wieku powyżej 40 lat) i uwzględnienia rosnącej mobilności zawodowej na obszarach wiejskich, podobnie jak rośnie ona w miastach.

8.3. EKES proponuje zdefiniowanie młodych rolników jako osób w wieku poniżej 40 lat, które posiadają niezbędne kwalifikacje oraz spełniają wymogi ustanowione dla rolnika czynnego zawodowo.

8.4. Młodzi rolnicy muszą sobie radzić z dużym ryzykiem, wysokimi kosztami i niepewnością dochodów z działalności. Komitet przedstawia następujące konkretne propozycje w celu wsparcia młodych rolników oraz wymiany pokoleniowej:

- zwiększenie dochodów i wsparcia inwestycji poprzez wyższe płatności w ramach pierwszego i drugiego filaru dla młodych wykwalifikowanych rolników,
- zwiększenie pułapu 25 % dla młodych rolników w pierwszym filarze,
- wprowadzenie w ramach drugiego filaru systemów emerytalnych dla rolników, którzy chcą zaprzestać produkcji i przekazać działalność młodym wykwalifikowanym rolnikom, w tym środków na program obrotu ziemią,
- wprowadzenie w ramach drugiego filaru systemu wsparcia dla rozpoczęcia działalności i innych ukierunkowanych środków dla młodych rolników mających im pomóc we wzmocnieniu swej pozycji,
- uzupełnienie dochodów w formie płatności przez okres pięciu lat dla młodych osób, które zakładają małe gospodarstwa rolne produkujące na rynki lokalne, aby umożliwić stopniowe rozpoczęcie działalności,
- rozwinięcie instrumentów finansowych w celu ułatwienia dostępu do taniego kapitału lub pożyczek na rozruch,
- wsparcie innowacji i transferu wiedzy dostosowane do potrzeb młodych rolników.

8.5. Odsetek kobiet zatrudnionych w rolnictwie wynosi 35,1 % w UE i jest niższy niż wskaźnik zatrudnienia kobiet ogółem, który plasuje się na poziomie 45,9 %, a ponadto znacznie różni się w poszczególnych państwach członkowskich. Niemniej kobiety odgrywają bardzo ważną rolę na rynku pracy. Dlatego trzeba uwzględnić w ramach WPR środki mające na celu zwiększenie liczby kobiet w rolnictwie oraz lepsze ich zmotywowanie.

9. Elementy o dużej wartości dodanej dla środowiska

9.1. EKES z zadowoleniem przyjmuje zdecydowane skupienie się w komunikacie w sprawie WPR na środowisku i zmianie klimatu, a zwłaszcza na ochronie i równoważoności gleby, wody, powietrza i różnorodności biologicznej na poziomie gospodarstw rolnych.

9.2. Trwałe użytki zielone, które stanowią ponad 20 % powierzchni UE, mają wiele innych funkcji oprócz produkcyjnej. Niosą ze sobą oczywiste korzyści dla środowiska naturalnego, zwłaszcza w związku z pochłanianiem dwutlenku węgla i stabilnością ekologiczną jako głównym źródłem różnorodności biologicznej na obszarach rolnych.

9.3. Z tego względu w celu zwiększenia użytków zielonych w całej UE EKES zaleca, by WPR umożliwiała państwu członkowskiemu udzielanie: a) większego wsparcia bezpośredniego WPR dla rolników aktywnych zawodowo na trwałe użytki zielone w postaci nowych wyższych płatności na obszary trawiaste; b) wsparcia dla inicjatyw na rzecz sprzedaży produktów pochodzących z pasterstwa. Warunkiem wypłacania wyższego wsparcia byłoby wypełnienie przez wnioskodawców minimalnych wymogów w zakresie obsady i okresu wypasania. Niemniej odnotowuje również szereg problemów dotyczących kwalifikowalności trwałych użytków zielonych w systemie identyfikacji działek rolnych⁽²⁰⁾ ze względu na niedociągnięcia w monitorowaniu lub niekompletne dane źródłowe, co prowadzi do przekazywania wsparcia dla obszarów niekwalifikujących się do niego.

⁽²⁰⁾ Europejski Trybunał Obrachunkowy, *Sprawozdanie specjalne nr 25/2016*.

9.4. EKES wskazuje również na długotrwałe luki terminologiczne w opisie obszarów trawiastych. Proponuje wykorzystanie jednolitego pojęcia „trwałe użytki zielone”, co usunęłoby rozbieżności terminologiczne odziedziczone z poprzednich okresów⁽²¹⁾. W rozporządzeniu trzeba też lepiej zdefiniować i uwzględnić wypasanie na obszarach porośniętych roślinami pastewnymi w celu produkcji zwierzęcej, które jest istotne w wielu częściach UE, gdyż odgrywa zasadniczą rolę w ochronie środowiska.

9.5. Dostęp do gruntów jest czynnikiem ograniczającym przede wszystkim dla rolnictwa, lecz także dla innych sektorów. W całej UE podejmowane są różne środki o charakterze ustawodawczym oraz nieustawodawczym mające na celu ochronę gruntów. Jednakże wspólne ramy europejskie zapewniłyby zrównoważone wykorzystanie i ochronę gruntów rolnych i gleb⁽²²⁾. Ochrona zdrowia i żywności gleb powinna być jednym z celów wytyczonych na szczeblu UE w ramach nowego modelu realizacji WPR. EKES opowiada się za opracowaniem i wdrożeniem strategii UE na rzecz białka, aby zwiększyć stopień samozaopatrzenia w pasze białkowe.

10. Handel a kwestie międzynarodowe

10.1. Sukces rolnictwa europejskiego, jako największego światowego eksportera netto produktów rolnych, w dużym stopniu opiera się na handlu z krajami trzecimi. Należy wykorzystać potencjał przyszłych sprawiedliwych i wzajemnie korzystnych umów o wolnym handlu do zapewnienia stałego wkładu w zatrudnienie i dochody rolników.

10.2. EKES uważa, że konieczne jest zapewnienie większej spójności między WPR a polityką handlową realizowaną przez UE. WPR oddziałuje pozytywnie na politykę wspierania gospodarstw rodzinnych i innych struktur gospodarstw rolnych UE, a także na wyższe standardy w kluczowych dziedzinach bezpieczeństwa żywności, środowiska i pracy. Jednak w ramach negocjacji handlowych takich jak Mercosur UE akceptuje import żywności, która nie spełnia standardów bezpieczeństwa żywności UE, jest produkowana w oparciu o niższe standardy ochrony środowiska i całkowicie niedopuszczalne normy pracy.

10.3. Wszelkie umowy handlowe UE muszą przestrzegać zasady suwerenności żywnościowej i preferencji wspólnotowej odnośnie do żywności dla obywateli UE oraz wspólnej taryfy zewnętrznej. Utrzymanie i ochrona najwyższych norm sanitarnych, fitosanitarnych, środowiskowych i warunków pracy są niezbędne, aby zapobiegać ucieczce emisji i utracie miejsc pracy.

10.4. Niedawnym pozytywnym przykładem jest umowa między UE a Japonią, w której utrzymano normy i która nie wiąże się ani z poważną ucieczką emisji, ani z utratą miejsc pracy. Dla porównania proponowana umowa między UE a Mercosurem wiązałaby się z dużą ucieczką emisji ze względu na ciągłe niszczenie lasów deszczowych Amazonii, z dodatkowymi emisjami gazów cieplarnianych oraz utratą miejsc pracy. Emisje gazów cieplarnianych z produkcji brazylijskiej wołowiny szacuje się na 80 kg ekwiwalentu CO₂ na kg w porównaniu z 19 kg w UE. Umowy o partnerstwie gospodarczym z krajami rozwijającymi się powinny brać pod uwagę skutki dla zatrudnienia i standardów socjalnych w krajach docelowych.

11. Żywność a zdrowie

11.1. Unijni rolnicy i WPR zapewniają obywatelom Unii Europejskiej wystarczające ilości⁽²³⁾ żywności wysokiej jakości po przystępnych cenach, bezpiecznej i wytworzonej zgodnie z normami ochrony środowiska. WPR jest mechanizmem umożliwiającym funkcjonowanie rolnictwa, które stanowi podstawę europejskiego przemysłu spożywczego⁽²⁴⁾.

11.2. EKES podkreśla, że trzeba wzajemnie dostosować i zharmonizować istniejące narzędzia polityki UE, aby uzyskać systemy żywnościowe zrównoważone pod względem środowiskowym, gospodarczym i społeczno-kulturowym. Powtarza ponadto, że kompleksowa polityka żywnościowa powinna uzupełniać przekształconą WPR, nie może jej natomiast zastępować⁽²⁵⁾.

⁽²¹⁾ <http://www.consilium.europa.eu/media/32072/pe00056en17.pdf>;

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Glossary:Permanent_grassland.

⁽²²⁾ Opinia EKES-u „Użytkowanie gruntów na rzecz zrównoważonej produkcji żywności i usług ekosystemowych” (Dz.U. C 81 z 2.3.2018, s. 72).

⁽²³⁾ Art. 39 ust. 1 lit. e) Traktatu z Lizbony (TFUE).

⁽²⁴⁾ Ocena Wspólnego Centrum Badawczego dotycząca wkładu sektora produkcji zwierzęcej w emisję gazów cieplarnianych w UE (2010).

⁽²⁵⁾ Opinia EKES-u „Możliwe przekształcenie wspólnej polityki rolnej” (Dz.U. C 288 z 31.8.2017, s. 10).

11.3. EKES apeluje do KE o zapewnienie – z myślą o ochronie konsumentów – by obowiązujące na rynku wewnętrznym wymogi co do produkcji sprzyjające ochronie środowiska i dobrostanowi zwierząt gospodarskich, a także środki sanitarne i fitosanitarne i normy socjalne miały zastosowanie również do przywozu z państw trzecich.

Bruksela, dnia 24 maja 2018 r.

Luca JAHIER
Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK I

Co najmniej jedną czwartą głosów oddano przeciwko poprawce kompromisowej do poniższego punktu opinii sekcji:

Punkt 7.11

Płatności bezpośrednie w ramach pierwszego filaru powinny być ograniczone do sprawiedliwego i rozsądnego poziomu dla indywidualnych rolników aktywnych zawodowo (np. do poziomu odpowiadającego dochodowi porównywalnego pracownika). Powinna istnieć możliwość dostosowań; należy też uwzględnić partnerstwa, spółdzielnie, przedsiębiorstwa i liczbę pracowników wymagających zabezpieczenia społecznego. Górny limit nie powinien się stosować do dobrowolnych środków ochrony środowiska i podmiotów, które dostarczają dóbr publicznych. Środki odzyskane w wyniku zastosowania górnego limitu mogą zostać wykorzystane do płatności redystrybucyjnych.

Wynik głosowania

Za: 92

Przeciw: 85

Wstrzymało się: 30

ZAŁĄCZNIK II

Następująca poprawka kompromisowa, która uzyskała poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, została odrzucona w trakcie debaty:

Punkt 7.13

EKES jest przekonany, że by utrzymać WPR jako skuteczną wspólną politykę UE, nie można dopuścić do współfinansowania w pierwszym filarze. Zarówno silny pierwszy, jak i drugi filar WPR ma podstawowe znaczenie dla przekształconej WPR z elastycznymi programami rozwoju obszarów wiejskich dostępnymi we wszystkich państwach członkowskich, w tym na obszarach o szczególnych ograniczeniach naturalnych, i ukierunkowanymi na regiony i sektory znajdujące się w niekorzystnej sytuacji. Nie popiera pomysłu, by państwa członkowskie miały możliwość przeniesienia środków z drugiego do pierwszego filaru. Apeluje o rozsądny poziom współfinansowania drugiego filaru – z zarówno górnym, jak i dolnym limitem – dla wszystkich państw członkowskich.

Wynik głosowania

Za: 73

Przeciw: 98

Wstrzymało się: 37
